

सामुदायिक उच्च माध्यमिक तहको प्रत्यक्ष शैक्षिक लागत विश्लेषण
एक अध्ययन : रामेछाप नगरपालिका, रामेछाप

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग, अर्थशास्त्र शिक्षा विभाग,
स्नातकोत्तर तह (एम.एड) चौथो सेमेस्टरको आंशिक
आवश्यकता परिपुर्तिको लागि प्रस्तुत

शोध पत्र

शोधकर्ता

राज कुमार श्रेष्ठ

स्नातकोत्तर तह चौथो सेमेस्टर

क्याम्पस रोल नं. : ४२३

परीक्षा रोल नं. : २६००४१

त्रि.वि. दर्ता नं. : ९-२-७९४-४३-२००९

भर्ना वर्ष : २०७०

क्र.सं : ४५४

शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग

अर्थशास्त्र शिक्षा विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर, काठमाडौं

२०७३

सिफारिस-पत्र (Recommendation Letter)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग अन्तर्गत अर्थशास्त्र शिक्षा विषयमा स्नातकोत्तर तह चौथो सेमेस्टरको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिका लागि उच्च माध्यमिक तहको प्रत्यक्ष शैक्षिक लागत विश्लेषण रामेछाप नगरपालिका, रामेछाप जिल्लाको एक - अध्ययन शीर्षकको शोधपत्र मेरो निर्देशन, सुभाब एवम् सल्लाहमा राज कुमार श्रेष्ठले तयार पार्नु भएको हो । उक्त शोधपत्र स्वीकृतको लागि सिफारिस गर्दछु ।

.....

प्रा.डा. धुबराज शिवाकोटी

शोध निर्देशक

अर्थशास्त्र शिक्षा केन्द्रीय विभाग

त्रि.वि. कीर्तिपुर, काठमाडौं

मिति :

स्वीकृति-पत्र (Approval Letter)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग अर्न्तगत अर्थशास्त्र शिक्षा विषयमा स्नातकोत्तर तह चौथो सेमेस्टरको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिका लागि उच्च माध्यमिक तहको प्रत्यक्ष शैक्षिक लागत विश्लेषण रामेछाप नगरपालिका, रामेछाप जिल्लाको एक - अध्ययन शीर्षकको शोधपत्र अर्थशास्त्र शिक्षा स्नातकोत्तर उपाधिका लागि स्वीकृत गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

१) विभागीय प्रमुख

.....

उप-प्रा. मीनराज पौडेल

२) बाह्य सुपरिवेक्षक

.....

प्रा. मदालसा सिंह

३) शोध निर्देशक

.....

प्रा.डा धुबराज शिवाकोटी

मिति :

कृतज्ञता ज्ञापन (ACKNOWLEDGEMENT)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र केन्द्रिय विभाग अन्तर्गत अर्थशास्त्र शिक्षा विभाग स्नातकोत्तर तह चौथो सेमेस्टरको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिका लागि उच्च माध्यमिक तहको प्रत्यक्ष शैक्षिक लागत विश्लेषण रामेछाप नगरपालिका, रामेछाप शीर्षकमा गरिएको अध्ययन तथा अनुसन्धान र यसको जानकारी लिन जो कोहिलाई उपयोगि हुन्छ भन्ने प्रमुख अपेक्षा मुलक उद्देश्यले यो शोधपत्र तयार गरिएको छ ।

यस शीर्षकमा शोधपत्र लेखन कार्यका लागि प्रतुत् प्रस्ताव स्वीकृत गरी यस प्रस्तावना शोधपत्र लेखनका लागि अवसर प्रदान गर्नु हुने विभागीय प्रमुख प्रा.श्री मीनराज पौडेल प्रति आभार प्रकट गर्द छु । त्यस्तै गरी आफ्नो कार्य व्यस्तताको बाबजुत पनि सहज ढङ्गले अमूल्य समय दिएर निरन्तर रुपमा सल्लाहा, हौसला र प्रेरणा प्रदान गरी लेखनमा माया र सदभावपूर्ण सहयोग गर्नु हुने आदरणिय गुरु तथा शोध निर्देशक प्रा.डा धुवराज शिवाकोटी ज्यू प्रति आभार व्यक्त गर्दछु । साथै आवश्यक सल्लाहा र सुझाव प्रदान गर्नु हुने आदरणिय गुरु प्रा.डा महेशराज दाहाल ज्यू लगायत अन्य गुरुहरु प्रति पनि आभार व्यक्त गर्द छु ।

यस शोधकार्य लेखन कार्यमा आवश्यक सामाग्री उपलब्ध गराई सहयोग गर्नुहुने अर्थशास्त्र विभागका कर्मचारी नारायन भट्टराई र शिक्षा शास्त्र केन्द्रिय विभागबाट सञ्चालित सि.आर.सि का सम्पूर्ण कर्मचारीहरुलाई कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु यसका साथै श्री गौरीशंकर उ.मा.वि का प्र.अ, लेखापाल, विद्यार्थीहरु र अभिभावक दायहरुमा पनि हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु । मलाई जीवनको अमूल्य गहना शिक्षा प्रदान गर्नका लागि पढाई लेखाई कार्यमा सदैव जागरुक बनाउँदै यस तह सम्म पुर्याउनु हुने र उज्वल भविश्यको कामना गर्नु हुने माता पिता कमला श्रेष्ठ, राम बहादुर श्रेष्ठ, दाजुहरु श्याम कुमार श्रेष्ठ, ध्रुव कुमार श्रेष्ठ र भाउजुहरु रमा श्रेष्ठ (ढकाल), रिता श्रेष्ठ साथै मेरा आत्मीय मित्रहरु प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्न चाहान्छु । अन्त्यमा यो शोधपत्रलाई प्रिन्ट, टङ्कन र मुद्रण गरी सहयोग गर्नुहुने मित्रलाई पनि कृतज्ञता व्यक्त गर्द छु ।

.....

राज कुमार श्रेष्ठ

शोधसार (ABSTRACT)

प्रस्तुत सामुदायिक उच्च माध्यमिक तहको प्रत्यक्ष शैक्षिक लागत विश्लेषण एक अध्ययन : रामेछाप नगरपालिका, रामेछाप शीर्षकमा गरिएको एक अनुसन्धान हो । मुख्य उद्देश्य सामुदायिक उ.मा.वि. को आय व्यय क्षेत्रहरु पहिचान गर्नु, सामुदायिक उ.मा.वि. मा अध्ययनरत विद्यार्थीका अभिभावकहरुको आय व्यय क्षेत्र पत्तालाग्नु र सामुदायिक उ.मा.वि. मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको प्रति विद्यार्थी औसत शैक्षिक प्रत्यक्ष लागत गणना गर्नु रहेको छ । यि उद्देश्यहरु पुरा गर्नका लागि आवश्यक अनुसन्धान प्रश्नको निर्माण गरी निश्चित सिमिततामा रही अनुसन्धानलाई पूर्णता दिएको छ । जसलाई पाँचवटा अध्यायमा विभिन्न शीर्षक, उपशीर्षकमा संगठन गरी प्राप्त तथ्याङ्कको व्याख्या र विश्लेषण गरिएकोछ । यो अध्ययन जनकपुर अञ्चलको रामेछाप जिल्ला, रामेछाप नगरपालिकामा अवस्थित सामुदायिक उ.मा.वि मा गरिएको अध्ययन हो ।

यस शोधपत्रको उद्देश्य पुरा गर्न परिमाणात्मक र गुणात्मक तरिकाबाट तथ्याङ्क संकलन गरिएको छ भने वर्णनात्मक र व्याख्यात्मक दुवै ढाँचाको प्रयोग गरी प्राथमिक र द्वितीय स्रोतका माध्यमबाट तथ्याङ्कको संकलन गरी जसबाट प्राप्त तथ्याङ्कलाई आवश्यकता अनुरूप तालिका, वृत्तचित्र र स्तम्भचित्रको सहायतामा विश्लेषण गरिएको छ । यस अध्ययनमा प्राथमिक स्रोतको संकलन गर्न श्री गौरीशंकर उ.मा.वि लाई संगनना विधिमा आधारित रहि उ.मा.वि. को प्र.अ, लेखापाललाई छुट्टाछुट्टै प्रश्नावलीको निर्माण गरी प्रत्यक्ष अन्तरवार्ताका साथै विद्यालय अवलोकन सूचि, र छलफल निर्देशिकाको माध्यमबाट प्रत्यक्ष अवलोकन र लक्षित समुह छलफल सञ्चालन गरी आवश्यक तथ्याङ्क प्राप्त गरिनुका साथै सामुदायिक उ.मा.वि. मा कक्षा ११ र १२ मा अध्ययनरत २०९ जना विद्यार्थीहरुबाट ४९.६७ प्रतिशत अथवा १०४ जना विद्यार्थी र १०४ जना अभिभावकहरुलाई उद्देश्यमुलक नमुना छनोट विधिको आधारमा गोलापथा द्वारा नमुनाको रूपमा छनोट गरी खुला तथा बन्द प्रश्नावली, अन्तरवार्ताको माध्यमबाट प्राथमिक तथ्याङ्क संकलन गरिएको छ । द्वितीय तथ्याङ्कको प्रमुख स्रोतको रूपमा संवन्धित जि.वि.स, नगरपालिका, अर्थमन्त्रालय, उ.मा.वि परिषद र जि.शि.का बाट प्रकाशित लेख रचनाका साथै अन्य प्रकाशित र अप्रकाशित साहित्यहरुबाट तथ्याङ्क प्राप्त गरिएको छ ।

अध्ययनमा संलग्न सामुदायिक उ.मा.वि. को आर्थिक अवस्थालाई उ.मा.वि को आम्दानी र खर्चगत शीर्षकमा अध्ययन गरीएको छ । उ.मा.वि. ले सरकारी अनुदान, विद्यार्थी शुल्क र अन्य शीर्षकमा आम्दानी गरेको पाइयो । जसमा शै.व. २०७०/०७१ देखि २०७१/०७२ को जम्मा आम्दानी रु.५,१६,०३,२७१ प्राप्त गरेको पाइयो भने शै.व. २०७०/०७१ मा ४४ प्रतिशत र शै.व. २०७१/०७२ मा ५६ प्रतिशत आम्दानी गरेको पाइयो । त्यसैगरी दुई शैक्षिक वर्षमा जम्मा आम्दानी को सरकारी अनुदानबाट ३१ प्रतिशत, विद्यार्थी शुल्कबाट ६३ प्रतिशत र अन्यबाट ६ प्रतिशत आम्दानी प्राप्त गरेको पाइयो । यस सामुदायिक उ.मा.वि. ले आम्दानीको साथ साथै विभिन्न शीर्षकमा खर्च गर्ने गरेको पाइयो । जसबाट प्राप्त तथ्याङ्क अनुसार शै.व. २०७०/०७१ देखि २०७१/०७२ को जम्मा व्यय रु.५१,९१,३१७ गरेको पाइयो । शैक्षिक वर्ष २०७०/०७१ मा ४७.९८ प्रतिशत र शै.व. २०७१/०७२ मा ५४.०२ प्रतिशत खर्च भएको देखिन्छ भने वार्षिक औसत खर्च रु.२५,९५,६५८ भएको पाइयो ।

उ.मा.वि. माध्ययनरत विद्यार्थीका अभिभावक हरुको आर्थिक अवस्थालाई पनि आम्दानी र खर्च शीर्षकमा अध्ययन गरीएको छ । अभिभावकका आम्दानीका प्रमुख स्रोत कृषि र गैह्रकृषिद्वारा शै.व. २०७०/०७१ र २०७१/०७२ बाट प्राप्त जम्मा आम्दानी रु.२१०००००० देखिन्छ । कृषि पेशामा आवद्ध अभिभावक हरुको जम्मा आम्दानीबाट ३३.३३ र गैर कृषि पेशामा आवद्ध अभिभावकका जम्मा आम्दानीबाट ६६.६७ प्रतिशत प्राप्त गरेको पाइयो भने औषत प्रति अभिभावक आम्दानी रु.२०१९२९.०८ रहेको पाइयो । त्यसैगरी वार्षिक प्रति अभिभावक आम्दानी रु.१००९६४.५४ रहेको पाइयो । दुई वर्षमा प्रति अभिभावक कुल खर्च रु.१७७७०० र प्रतिवर्ष प्रति अभिभावक खर्च रु.८८८५० रहेको पाइयो । जसमा अभिभावकको आम्दानी र खर्चको तुलना गर्दा जम्मा आम्दानीको ८८ प्रतिशत खर्च र १२ प्रतिशत बचत हुनेगरेको पाइयो ।

विद्यार्थीको शैक्षिक प्रत्यक्ष लागत गणना गर्न १०९ जना विद्यार्थीलाई नमुनाकने रुपमा लिएको थियो । जसमध्ये कोठा भाडामा लिएर बस्ने २० जना विद्यार्थीका कक्षा ११ र १२ को कुल प्रत्यक्ष लागत रु ५२,३८,००० र औषत प्रत्यक्ष लागत रु.२६,१९,००० र वार्षिक औसत प्रत्यक्षलागत रु.१,३०,९५० रहेको पाइयो भने कोठा भाडा वहन नगरी अध्ययन गर्न आउने कक्षा ११ र १२ का ८४ जना विद्यार्थीका कुल प्रत्यक्ष लागत रु.४८,९७,२०० र औसत

लागत रु.२४,४८,६०० र आसात वार्षिक प्रत्यक्ष लागत रु.५८,३०० रहेको पाइयो । २ वर्षको १०४ नजा विद्यार्थीहरूको जम्मा कुल प्रत्यक्ष लागत रु.१,०१,३५,२०० प्रति विद्यार्थी प्रत्यक्ष लागत रु.९७,४५३.८५ रहेको पाइयो भने प्रति एकाई प्रत्यक्ष लागत रु.४८,७२६.४२ रहेको पाइयो । यसर्थ एउटा सामुदायिक उ.मा.वि. मा एक जना विद्यार्थीलाई उ.मा.वि तह अध्ययन पुरागर्नकालागि प्रत्यक्ष लागत रु.९७४५३.८५ र प्रतिएकाई लागत रु.४८७२६.९२ लागने तथ्ये प्राप्त गरीयो ।

विषय सूची (CONTENTS)	पृष्ठ
सिफारिस पत्र (RECOMMENDATION LETTER)	i
स्वीकृति पत्र (APPROVAL LETTER)	ii
कृतज्ञता ज्ञापन (ACKNOWLEDGEMENTS)	iii
सारसंक्षेप (ABSTRACT)	iv
विषय सूची (CONTENTS)	vii
तालिका सूची (LIST OF TABLE)	xiii
संक्षिप्त शब्दावली (ABBREVIATION)	xiv

अध्याय एक (CHAPTER ONE)

१. परिचय (INTRODUCTION)	१
१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमी (Background of the Study)	१
१.२ समस्याको कथन (Statement of the Problem)	३
१.३ अध्ययनको महत्व (Importance of the Study)	४
१.४ अध्ययनको उद्देश्य (Objectives of the Study)	५
१.५ अनुसन्धान प्रश्न (Research Questions)	६
१.६ अध्ययनको परिसीमाहरु (Delimitation of the Study)	६
१.७ मुख्य शब्दावलीको परिभाषा (Definition of the Key Terms)	७
१.८ अध्ययनको संगठन (Organization of the Study)	८

अध्याय दुई (CHAPTER TWO)

२. सम्बन्धित साहित्यको पुनरावलोकन र सैदान्तिक ढाँचा (REVIEW OF RELATED LITERATURE AND THEORETICAL FRAMEWORK)	९
२.१ सैदान्तिक साहित्यको पुनरावलोकन (Review of the Theoretical Literature)	९
२.२ सम्बन्धित पूर्व साहित्यको समीक्षा (Review of Related Literature)	१०
२.३ प्रस्तुत अध्ययनका लागि पूर्व अध्ययनको प्रभाव (Implication of the Review for the Research)	१२
२.४ अनुसन्धान अन्तर (Research Gap)	१३

२.५ अवधारणात्मक ढाँचा (Conceptual Framework)	१४
२.६ अध्ययनको कार्यात्मक ढाँचा (Functional Framework)	१५

अध्याय तीन (CHAPTER THREE)

३. अनुसन्धान विधि र प्रकृया (RESEARCH METHOD AND PROCEDURES)	१६
३.१ अनुसन्धान ढाँचा (Research Design)	१६
३.२ तथ्याङ्कको स्रोत (Source of Data)	१६
३.२.१ प्राथमिक स्रोत (Primary Source)	१६
३.२.२ द्वितीय स्रोत (Secondary Source)	१७
३.३ जनसंख्या, नमुना आकार र नमुना रणनीति (Population, Sample Size and Sample Strategy)	१७
३.३.१ जनसंख्या (Population)	१७
३.३.२ नमुनाको आकार (Sample Size)	१७
३.३.३ नमुना छनौट रणनीति (Sampling Strategy)	१७
३.४ अध्ययन क्षेत्रको परिचय (Introduction of the Study Area)	१८
३.५ तथ्याङ्क संकलनका साधनहरू (Tools of Data Collection)	१८
३.५.१ प्रश्नावली (Questionnaire)	१८
३.५.२ अवलोकन सूची (Observation List)	१८
३.५.३ छलफल निर्देशिका (Discussion Guide)	१९
३.६ तथ्याङ्क संकलनको तरिका (Techniques of Data Collection)	१९
३.६.१ अन्तरवार्ता (Interview)	१९
३.६.२ प्रत्यक्ष अवलोकन (Direct Observation)	१९
३.५.३ लक्षित समुह छलफल (Focus Group Discussion)	१९
३.७ तथ्याङ्क विश्लेषण प्रकृया (Data Analysis Procedures)	१९
३.८ नीतिगत प्रावधान (Ethical Consideration)	२०

अध्याय चार (CHAPTER FOUR)

४. तथ्याङ्कको प्रस्तुतिकरण र विश्लेषण (INTERPRETATION AND ANALYSIS OF THE RESULT)	
४.१ रामेछाप जिल्लाको परिचय (Introduction to Ramechhap District)	२१
४.१.१ भौगोलीक अवस्था (Geographical Situation)	२२
४.१.२ प्राकृतिक सम्पदा (Natural Resources)	२४
४.१.३ जिल्लाको प्रसिद्ध स्थलहरु (Popular Places of the District)	२५
४.१.४ जनसांख्यिकीय अवस्था (Demographi Status)	२६
४.१.५ आर्थिक अवस्था (Economic Condition)	२६
४.२ रामेछाप नगरपालिकाको परिचय (Introduction to Ramechhap Municipality)	२६
४.२.१ जनसंख्या (Population)	२७
४.२.२ सामाजिक विशेषताहरु (Social Characteristics)	२७
४.२.३ आर्थिक अवस्था (Economic Situation)	२८
४.२.४ शैक्षिक अवस्था (Educational Status)	२९
४.२.५ धर्मको आधारमा जनसंख्या वितरण (Distribution of Population by Religion)	३०
४.३ सामुदायिक उ.मा.वि को परिचय (Introduction to the Community HSS)	३०
४.४ सामुदायिक उच्च माध्यमिक विद्यालयहरुको वर्तमान भौतिक अवस्था (Present Physical Condition of the Community HSS)	३०
४.४.१ विद्यालय भवन तथा कक्षाकोठा (School Building and Classroom)	३१
४.४.२ पुस्तकालय तथा प्रयोगशाला (Liberary and Laborutary)	३२
४.४.३ खेल मैदान (Play Ground)	३२
४.४.४ खानेपानी (Drinking Water)	३२

४.४.५ फर्निचर संख्या (Number of Furniture)	३२
४.४.६ शौचालय संख्या (Number of the Toilet)	३३
४.५ सामुदायिक उच्च मा.वि को शैक्षिक अवस्था (Educational Condition of Community HSS)	३४
४.५.१ संकाय तथा विषयहरू (Faculty and Subjects)	३४
४.५.२ सामुदायिक उ.मा.वि.को शिक्षक विवरण (Teachers Profile of Community HSS)	३४
४.५.३ शिक्षकको योग्यता (Tachers Qualification)	३५
४.५.४ पूर्णकालीन र आंशिककालीन शिक्षक (Full Time and Part Time Teachers)	३५
४.५.५ विद्यार्थी भर्ना (Student Enrolement)	३६
४.५.६ विद्यार्थी शिक्षक अनुपात (Pupil Teacher Ratio)	३८
४.६ सामुदायिक उ.मा.वि को आय व्यय विवरण (Income and Expenditure Profile of Community HSS)	३९
४.६.१ सामुदायिक उ.मा.वि को आय स्रोत (Income Source of Community HSS)	३९
४.६.२ सामुदायिक उच्च मा.वि.को व्यय (Expenditure of Community HSS)	४१
४.६.३ सामुदायिक उ.मा.वि.को आय व्यय विच तुलना (Comparesion the Income and Expenditure of Community HSS)	४३
४.७ सामुदायिक उ.मा.वि.का अभिभावकहरूको औसत वार्षिक आय र व्यय (Average Annual Income and Expenditure of Parents of Community HSS)	४५
४.७.१ अभिभावकहरूको औसत वार्षिक आय विवरण (Average Annual Income Profile of Parents)	४५
४.७.२ अभिभावकहरूको औसत वार्षिक व्यय विवरण (Average Annual Expenditure Profile of Parents)	४७

४.८.१ सामुदायिक उ.मा.वि को कुल शैक्षिक अप्रत्यक्ष लागत (Total Educational Indirect Cost of Commodity HSS)	५२
४.८.२ सामुदायिक उ.मा.वि को औषत शैक्षिक अप्रत्यक्ष लागत (Indirect Educational Average Cost of Community HSS)	५३
४.८.३ सामुदायिक उ.मा.वि को कुल र औषत शैक्षिक प्रत्यक्ष लागत (Total and Average Direct Educational Cost of Community HSS)	५३
४.८.४ प्रति विद्यार्थी लागत (Per Student Cost)	५८
४.८.५ प्रति एकाई लागत (Per Unit Cost)	५९
४.९ सारांश (summary)	६१

अध्याय पाँच (CHAPTER FIVE)

५. निष्कर्ष र सुझावहरू (Conclusion and Recommendation)	६४
५.१ निष्कर्ष (Conclusion)	६४
५.२ सुझावहरू (Recommendation)	६६
५.२.१ नीतिसम्बन्धि सुझावहरू (Policy Related Recommendation)	६६
५.२.२ प्रयोगात्मक क्षेत्र संग सम्बन्धित सुझावहरू (Practice Related Recommendation)	६७
५.२.३ आगामी अनुसन्धानसंग सम्बन्धित सुझावहरू (Further Research Related Recommendation)	६८

सन्दर्भ सामग्रीहरू (References)

अनुसूचीहरू (Appendices)

तालिका सूची (LIST OF TABLE)	पृष्ठ
तालिका ४.१ : ग्रामिण क्षेत्र (रामेछाप जिल्ला) २०७२	२३
तालिका ४.२ : रामेछाप जिल्लाको भू उपयोगको अवस्था २०७२	२४
तालिका ४.३ : रामेछाप जिल्लाको खनिज सम्पदा २०७०	२५
तालिका ४.४ : अध्ययन क्षेत्रको जनसंख्या २०६५	२७
तालिका ४.५ : रामेछाप नगरपालीकाको तहगत शैक्षिक संथाहरुको विवरण २०७२	२९
तालिका ४.६ : धर्मको आधारमा जनसंख्या प्रतिशत विवरण २०६८	३०
तालिका ४.७ : प्रतिविद्यार्थी कक्षाकोठाको क्षेत्रफल (वर्गफिट) मा २०७१/०७२	३१
तालिका ४.८ : प्रति विद्यार्थी फर्निचर अनुपात शैक्षिक वर्ष २०७१-२०७२	३३
तालिका ४.९ : शिक्षक विवरण २०७२	३५
तालिका ४.१० : पूर्णकालीन र आंशिककालीन शिक्षक प्रतिशत शैक्षिक वर्ष २०७१/०७२	३५
तालिका ४.११ : उ.मा वि को विद्यार्थी भर्ना २०६९-२०७२	३७
तालिका ४.१२ : उ.मा.वि को शिक्षक विद्यार्थी अनुपात २०७१/०७२	३८
तालिका ४.१३ : सामुदायिक उ.मा.वि को आमदानी विवरण शै.व	४०
तालिका ४.१४ : सामुदायिक उ.मा.वि को आमदानी विवरण शै.व २०६९/०७०- २०७१/०७२	४२
तालिका ४.१५ : उ.मा.वि को व्ययगत विवरण	४३
तालिका ४.१६ : उ.मा.वि. को आय व्यय विच तुलना ३ शै.व	४७
तालिका ४.१७ : अभिभावकहरुको आय विवरण, २०७२	४८

तालिका ४.१८ : अभिभावकका विद्यार्थी शुल्क संवन्धित व्यय विवरण, २०७०/०७१ २०७१/०७२	५०
तालिका ४.१९ : अभिभावकहरुको उ.मा.वि संग असंवन्धित व्य विवरण २०७०/०७१ र २०७१/०७२	५१
तालिका ४.२० : अभिभावकका वचत विवरण शै.व २०७०/२०७१ र २०७१/०७२	५२
तालिका ४.२१ : सामुदायिक उ.मा.वि को कुल शैक्षिक अप्रत्यक्ष लागत २०७१/०७२	५३
तालिका ४.२२ : कोठा भाडामा बसी अध्ययन गर्ने विद्यार्थीका कुल र औषत शैक्षिक प्रत्यक्ष लागत विवरण २०७०/०७१-२०७१/०७२	५५
तालिका ४.२३ : कोठाभाडा वहन नगरी अध्ययन गर्ने विद्यार्थीका कुल र औषत शैक्षिक प्रत्यक्ष लागत शै.व २०७०/०७१-२०७१/०७२	५७
तालिका ४.२४ : प्रति विद्यार्थी लागत विवरण २०७०/०७१-२०७१/०७२	५८
तालिका ४.२५ : प्रति एकाई लागत विवरण, २०७०/०७१-२०७१/०७२	६०

चित्र सूची (LIST OF FIGURE)

चित्र ४.१ : उ.मा.वि को आम्दानी प्रतिशत, २०६९/०७०-२०७१/०७२	४१
चित्र ४.१ : उ.मा.वि को आम्दानी प्रतिशत, २०६९/०७०-२०७१/०७२	४५
चित्र ४.३ : अभिभावकहरुको आय विवरण प्रतिशतमा २०७१/०७०२	४७
चित्र ४.४ : विद्यार्थी प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष लागत प्रतिशत २०७०/०७१-२०७१/०७२	५९

संक्षिप्त शब्दावली (Abbreviation)

प्रा.वि	=	प्राथमिक विद्यालय
नि.मा.वि	=	निम्न माध्यमिक विद्यालय
मा.वि.	=	माध्यमिक विद्यालय
उ.मा.वि.	=	उच्च माध्यमिक विद्यालय
प्र.अ.	=	प्रधानाध्यापक
औ.प्र	=	औसत प्रतिशत
शै.व	=	शैक्षिक वर्ष
क्र.स	=	क्रम संख्या
वा.औ	=	वार्षिक औसत
प्र.ए.ला.प्र	=	प्रति एकाई लागत प्रतिशत
कि.मि	=	किलोमीटर